

## **ОСНОВНІ ШКІДНИКИ КУКУРУДЗИ ТА ЗАХОДИ ЗАХИСТУ В УМОВАХ ТОВ «НОВОДАВИДІВСЬКЕ» ПИРЯТИНСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

Деменко В.М. к.с.-г.н, доцент

Василенко Т.Ю., студ. 4 курсу ФАТП, спец. «Захист рослин»

У товарному виробництві зерна кукурудза займає лідируючі позиції. З неї одержують більше 150 продовольчих і технічних продуктів. Зерно кукурудзи використовують для виробництва крупи, борошна, пластівців, крохмалю, патоки, спирту й т.д. Із зародка кукурудзяного зерна виробляють повноцінне харчове масло. Зі стрижнів качанів виробляють фурфурол, лігнін, ксилозу та інші продукти, а також одержують целюлозу і папір.

Хімічний склад зерна кукурудзи в середньому включає близько 9-10% білка, 4-5% олії, 68-73% крохмалю. У порівнянні з іншими злаковими зерно кукурудзи має найбільшу енергетичну цінність – 338 ккал. Завдяки високому вмісту поживних речовин кукурудза вважається одним із кращих видів концентрованого корму для худоби, особливо при відгодівлі свиней та птиці.

Силос, приготований з вегетативної маси кукурудзи, характеризується високою якістю і поживністю, є прекрасним соковитим кормом для годівлі всіх сільськогосподарських тварин. У 100 кг кукурудзяного силосу міститься 22,5 кормових одиниць.

Кукурудза походить з Америки, ботанічне походження її точно не встановлене. Вирощується у більшості країн світу. Найбільші посівні площі зосереджені в США (понад 25 млн. га), Бразилії (12 млн. га), Індії, Аргентині, Румунії (від 3 до 6 млн. га). В Україні вирощується в усіх областях, загальна площа, зайнята в країні під кукурудзою, перевищує 6 млн. га. На зерно кукурудзу висівають переважно в Лісостепу та Степу.

Головним шкідником кукурудзи в умовах України є кукурудзяний (стебловий) метелик (*Ostrinia nubilalis* Hbn.). Втрати врожаю зерна від uszkodження цим фітофагом дотепер великі. У багатьох зонах вирощування кукурудзи вони в середньому складають 12-15% врожаю, а в роки масового розмноження стеблового метелика вони можуть сягати 25% і більше. Крім прямої шкоди, кукурудзяний метелик, ушкоджуючи рослини кукурудзи, створює умови для проникнення таких збудників небезпечних захворювань, як пухирчаста сажка, фузаріоз і цвіль качана. Злами стебел і качанів, як результат uszkodження рослин гусеницями, ускладнюють механізоване збирання урожаю і є однією з причин втрат урожаю при здійсненні цієї найважливішої операції в технології вирощування культури. У зв'язку із особливостями біології і труднощами захисту посівів кукурудз від кукурудзяного метелика, загострюється необхідність створення стійких сортів (гібридів) кукурудзи до цього шкідника. Світовий досвід свідчить, що економічна ефективність використання стійких гібридів і сортів дуже висока. Так, у США широке використання стійких гібридів і сортів до пошкоджень тільки кукурудзяним метеликом оцінюється одержанням щорічно додаткового урожаю на суму 200-250 млн. доларів. Тому у США одними із перших створені трансгенні сорти кукурудзи стійкі до кукурудзяного метелика. В Україні особливо важливим в сучасних умовах є оцінка гібридів та сортів кукурудзи, що мають високу стійкість до шкідливих організмів. Селекція на створення нових високостійких сортів з комплексною стійкістю, неможлива без вивчення механізмів стійкості культури та особливостей біології і екології шкідників. Стебловий метелик поширений у лісостеповій і на півночі степової зон, найбільшої шкоди завдає в Західному Лісостепу. Пошкоджує кукурудзу, коноплю, соняшник, просо, рідко – картоплю, горох, конюшину та інші культури. Шкодить личинка вгризаючись у стебла та качани кукурудзи. Гусениця пошкоджує кукурудзу, коноплі, просо, хміль, соняшник, іноді розвивається на картоплі, горосі, конюшині та товстостеблих бур'янах. В інтегрованому захисті рослин важлива роль належить створенню стійких до шкідників гібридів сільськогосподарських культур. Тому використання стійких гібридів є значним важелем, з допомогою якого можливе довготривале регулювання чисельності шкідників та забезпечення захисту рослин від них без використання хімічних засобів.

Дослідження проводилися на гібридах кукурудзи: Аксур, МТІ 221, Новатор. Методика проведення досліджень загальноприйнята.

В період вегетації посіви кукурудзи в умовах ТОВ «Новодавидівське» Пирятинського району заселяв та пошкоджував стебловий метелик. Динаміку льоту метеликів встановлювали клейовими пастками з синтетичними феромонами. Відкладання яєць обліковували на рослинах. Для цього в 20 місцях поля оглядали по 5 рослин. Чисельність гусениць і ступінь пошкодження ними рослин визначали оглядом 100 рослин у 20 місцях поля і підрахунком отворів з викидами червоточини в стеблах і качанах. Пошкоджені стебла й качани розтинали ножем вздовж і підраховували гусениць. При виявленні 10% рослин кукурудзи, заселених гусеницями з середньою чисельністю 1-2 особ. на рослину, посіви обробляли інсектицидами. В результаті проведених обліків було встановлено, видно що стебловий метелик заселяв 32-39% рослин, чисельність гусениць становила 1,5-1,8 особин на рослину. Для зниження чисельності та шкодочинності стеблового метелика проводили обприскування інсектицидом Кораген 20, КС з нормою використання 0,15 л/га. На контролі (без обприскування інсектицидом) було пошкоджено 39% рослин. На варіанті досліді з обприскуванням Корагеном 20, КС стебловий метелик пошкодив 4% рослин. Технічна ефективність захисних заходів становила 89,7%.